

HERINRICHTING STEENFABRIEK DE BUNSWAARD

Ecologisch werkprotocol

Sander van de Koppel

In opdracht van: BOEi, Hoewelaken

1 juli 2011

Colofon

© 2011 Natuurbalans - Limes Divergens BV / BOEi, Hoevelaken

Tekst en samenstelling: S. van de Koppel MSc
Projectleiding: Drs. R.P.W.H. Felix
Eindverantwoordelijke: Drs. R.F.M. Krekels
Projectnummer: 11-072

In opdracht van: BOEi, Hoevelaken

Wijze van citeren: Koppel, van de, S. 2011. Herinrichting steenfabriek de Bunswaard.
Ecologisch werkprotocol. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

Niets uit dit rapport mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Natuurbalans-Limes Divergens BV noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Natuurbalans-Limes Divergens BV is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Natuurbalans-Limes Divergens BV. De opdrachtgever vrijwaart Natuurbalans-Limes Divergens BV voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Natuurbalans-Limes Divergens BV is lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging.

INHOUD

1	INLEIDING	5
2	BESCHRIJVING WERKPROTOCOLLEN	7
2.1	Vleermuizen	7
2.2	Vogels.....	9
2.2.1	Broedvogels met een jaarrond beschermde nestplaats.....	9
2.2.2	Broedvogels algemeen	9
2.3	Kamsalamander	11
3	CONCLUSIE	13

1 INLEIDING

Onder regie van BOEi, Nationale Maatschappij tot Behoud, Ontwikkeling en Exploitatie van Industrieel Erfgoed, zijn plannen opgesteld om op het voormalige steenfabrieksterrein de Bunswaard in Beuningen (Gld.), de cultuurhistorische elementen te herontwikkelen. De Bunswaard heeft een EMAB-status¹. Het project omvat de restauratie van de steenfabriek, gecombineerd met de bouw van woningen, inpassing van cultuurhistorische aspecten en herbestemming van het industriecomplex.

In verband met aanwezigheid van beschermde soorten binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden zijn maatregelen voorgesteld om negatieve effecten aan deze soorten te voorkomen.

Voor uitvoering van deze maatregelen is door Dienst Regelingen op 18-04-2011 een ontheffingsaanvraag op de Flora- en faunawet (FF/75C/2010/0492) afgewezen. Het is toegestaan de voorgenomen werkzaamheden uit te voeren zonder ontheffing, mits een ecologisch werkprotocol opgesteld wordt. In een dergelijk protocol dienen de mitigerende maatregelen zoals genoemd in het besluit van Dienst Regelingen opgenomen te zijn. Voorliggend protocol voorziet in de invulling van deze voorwaarde en omvat alle benodigde mitigerende maatregelen ten aanzien van de Flora- en faunawet, naast de algemeen geldende zorgplicht. Voorschriften voor mitigerende maatregelen ten aanzien van de Natuurbeschermingswet 1998 zijn niet opgenomen in dit protocol.

Hoe negatieve effecten op soorten kunnen worden voorkomen is beschreven in hoofdstuk 2:

1. Vleermuizen	(§ 2.1)
2. Broedvogels	(§ 2.2)
3. Kamsalamander	(§ 2.3)

In hoofdstuk 3 volgt de eindconclusie in combinatie met een korte samenvatting van alle benodigde maatregelen en de periodisering ervan.

Voorliggend ecologisch werkprotocol dient op de werklocatie aanwezig te zijn en onder betrokken werknemers bekend te zijn. Werkzaamheden dienen conform dit protocol te worden uitgevoerd.

¹ EMAB staat voor Experimenten Met Aangepast Bouwen: een landelijke proef van de ministeries van VROM en V&W uit 2004. Op 15 plaatsen in Nederland mag er bij wijze van experiment in het winterbed gebouwd worden, onder voorwaarde dat er netto ruimte voor de rivier wordt gemaakt. Veel EMABlocaties dragen bovendien bij aan behoud en versterking van de aanwezige cultuurhistorische waarden, zoals steenfabrieksterreinen.

2 BESCHRIJVING WERKPROTOCOLLEN

2.1 VLEERMUIZEN

Aanwezigheid in het plangebied

Voor gewone grootoorvleermuis heeft het plangebied de functie van winterverblijfplaats. In de steenoven is één winterverblijfplaats aangetroffen. Door de werkzaamheden wordt een vaste rust- en verblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis verstoord, beschadigd en vernield.

Daarnaast gebruiken gewone dwergvleermuis en laatvlieger het gebied als foerageergebied. Eventuele negatieve effecten gedurende de realisatiefase zijn niet uitgesloten.

Mitigerende maatregelen

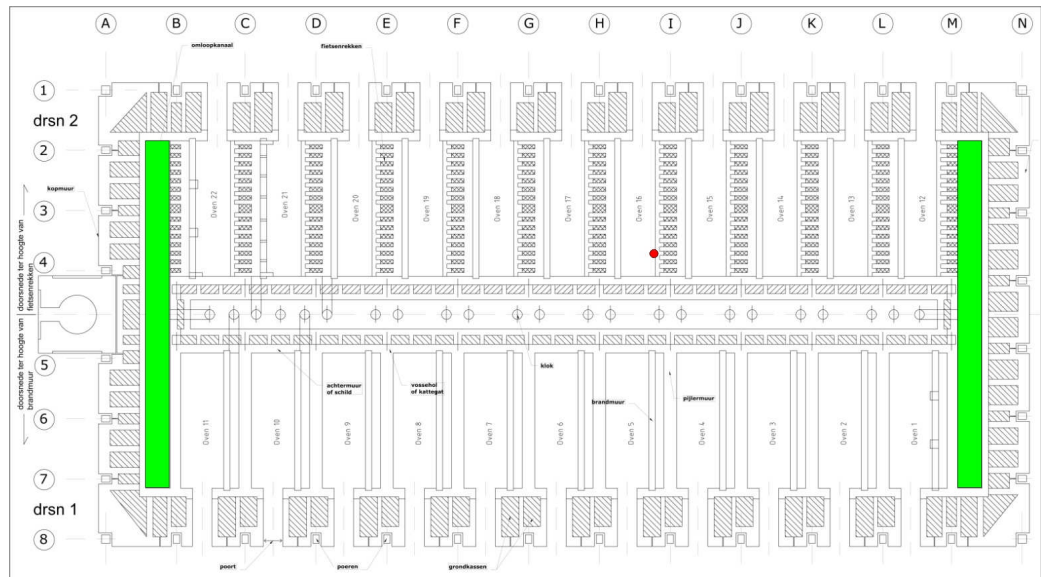
Om de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis en het foerageergebied van gewone dwergvleermuis en laatvlieger te waarborgen, dienen de volgende maatregelen genomen te worden:

- Twee omleidingskanalen in de steenoven worden ingericht als winterverblijf voor vleermuizen, zoals in figuur 1 is weergegeven. Beide omleidingskanalen bieden ruimte, rust en een constant klimaat. In het metselwerk van de omleidingskanalen worden speciaal voor vleermuizen invliegopeningen gemaakt, waarbij verstoring door bewoning, verkeer en licht wordt uitgesloten. De omleidingskanalen worden ingericht, conform de eisen zoals gesteld in het rapport "Winterslaapplaatsen van vleermuizen. Leidraad bij de bouw, de inrichting en het beheer van vleermuiswinterverblijven" (Twisk & Aelberts, Vleermuiswerkgroep Noord-Brabant).
- In de periode oktober t/m maart dient er een functioneel winterverblijf beschikbaar te zijn, waar rust gegarandeerd is; in de vorm van een ovenkamer of de twee als winterverblijf ingerichte omleidingskanalen (figuur 1).
- Bouw en sloopwerkzaamheden vinden alleen in de daglichtperiode plaats. In de nachtelijke uren worden de rust en donkerte in het gebied gewaarborgd.

Consequenties Flora- en faunawet

Door bij werkzaamheden bovenstaande mitigerende maatregelen in acht te nemen blijft de huidige functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis gehandhaafd. Tevens wordt rekening gehouden met het voortplantings- (mei t/m augustus) en overwinteringseizoen (oktober t/m maart) van de gewone grootoorvleermuis en het foerageergebied van overige soorten.

Zodoende wordt door het uitvoeren van bovenstaande maatregelen voldaan aan het besluit van Dienst Regelingen.

Figuur 1. Plattegrond van de steenoven met de twee omleidingskanalen die zullen worden ingericht als winterverblijfplaats voor vleermuizen weergegeven in groen.

2.2 VOGELS

2.2.1 Broedvogels met een jaarrond beschermde nestplaats

Aanwezigheid in het plangebied

Ten aanzien van de Flora- en faunawet is kerkuil de enige aangetroffen soort die valt onder vogelsoorten met een jaarrond beschermde nestplaats volgens de 'Aangepaste lijst met jaarrond beschermde nesten' (Dienst Regelingen, 2009). Binnen het plangebied is één nestplaats van kerkuil aanwezig in een nestkast in een schuur, waarin in diverse jaren succesvolle voortplanting is vastgesteld. Er vinden geen werkzaamheden plaats in de betreffende schuur. Het foerageergebied van de kerkuil wordt niet aangetast, omdat de werkzaamheden voornamelijk plaatsvinden in bestaande gebouwen. Door uitvoering van de werkzaamheden op het terrein in de omgeving van de schuur is mogelijk sprake van tijdelijke verstoring door rijbewegingen van werkverkeer.

Mitigerende maatregelen

Om de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaats van de kerkuil te waarborgen, dienen de volgende maatregelen genomen te worden:

- Rondom de schuur met de uilenkast wordt in de broedperiode (maart t/m september) een bufferzone van minimaal 50 meter gerealiseerd, waarbinnen geen verstoring plaatsvindt door zwaar vrachtverkeer en zware machines.
- Voor aanvang van de werkzaamheden wordt minstens één nieuwe kerkuilenkast geplaatst in een van de gebouwen binnen het plangebied waar geen werkzaamheden plaatsvinden. Aanschaf van een kast en plaatsing op een geschikte locatie worden begeleid door een deskundige op het gebied van kerkuilen.
- Na ingebruikname van de woningen wordt verstoring van de kerkuil voorkomen. Hieraan wordt voldaan door het feit dat de ruimte(n) met kerkuilkasten op privéterrein staan en dus niet publiek toegankelijk zijn.

Consequenties Flora- en faunawet

Door bij werkzaamheden bovenstaande mitigerende maatregelen in acht te nemen blijft de huidige functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaats van de kerkuil gehandhaafd. Tevens wordt rekening gehouden met het broedseizoen van de kerkuil (globaal van maart t/m september).

Zodoende wordt door het uitvoeren van bovenstaande maatregelen voldaan aan het besluit van Dienst Regelingen.

2.2.2 Broedvogels algemeen

Aanwezigheid in het plangebied

Naast de kerkuil zijn diverse andere broedvogels in het plangebied aanwezig. Gedurende het broedseizoen vallen alle bewoonde nesten onder de reikwijdte van artikel 11 van de Flora- en faunawet en zijn beschermd. Bij uitvoering van werkzaamheden dient zodoende geen verstoring van broedende vogels op te treden.

Mitigerende maatregelen

De volgende maatregelen dienen genomen te worden om verstoring van broedende vogels te voorkomen:

- Versturende werkzaamheden, zoals kappen en snoeien van bomen en struweel, dienen plaats te vinden buiten het broedseizoen van aanwezige soorten. Het broedseizoen loopt voor de meeste soorten van maart tot half juli. Ten aanzien van broedvogels geldt zodoende voor de planning dat versturende werkzaamheden uitgevoerd dienen te worden buiten deze periode.
- Een alternatief is om de ingreeplocatie ongeschikt te maken voor broedvogels. Daartoe dient de ingreeplocatie voorafgaand aan het broedseizoen (dus vóór 1 maart) onaantrekkelijk te worden gemaakt als broedlocatie, zodat voorkomen wordt dat vogels er gaan nestelen. Voorbeelden van werkzaamheden waarmee de ingreeplocatie vóór aanvang van het broedseizoen onaantrekkelijk wordt gemaakt voor broedvogels, zijn:
 - Kappen van bomen, snoeien van struweel, frezen van stobben, versnipperen van takken;
 - Verwijderen van de teelaardelaag, zodat de situatie ongeschikt wordt voor bijvoorbeeld weidevogels;
 - Kort maaien van riet, ruigte of grasland, waarna deze situatie in stand gehouden wordt tot aan het einde van het broedseizoen of, wanneer dit eerder is, tot aan de afronding van de werkzaamheden;
 - Zwart maken van bouwland met behulp van een cultivator en deze situatie in stand houden tot aan het einde van het broedseizoen of, wanneer dit eerder is, tot aan de afronding van de werkzaamheden;
 - Aanbrengen van optische verstoring op de ingreeplocatie, zoals paaltjes met gekleurd lint e.d.
 - Dagelijks betreden van de ingreeplocatie.

Genoemde maatregelen dienen uitsluitend om vestiging van broedvogels te voorkomen, en dus niet voor het bestrijden van al aanwezige broedgevallen.

Consequenties Flora- en faunawet

Door bij werkzaamheden bovenstaande mitigerende maatregelen in acht te nemen blijft de huidige functionaliteit van de broedlocaties van vogels gehandhaafd. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden is de verstoring marginaal, omdat werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden of voorkomen wordt dat vogels op de ingreeplocatie gaan broeden.

Door het uitvoeren van bovenstaande maatregelen wordt voorkomen dat er verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden worden.

2.3 KAMSALAMANDER

Aanwezigheid in het plangebied

Voortplantingsplaatsen van beschermde amfibiesoorten liggen buiten het plangebied en worden niet geschaad. Het plangebied zelf vormt geen optimaal landbiotoop, omdat het grotendeels bestaat uit bebouwing, verharding en open grasland. Mogelijk leidt een toename van verkeersbewegingen tijdens de realisatie- en gebruiksfase wel tot verkeersslachtoffers onder kamsalamanders die zich op de toegangsweg bevinden. Deze toegangsweg loopt namelijk langs een kamsalamander-leefgebied (moerasbos ten zuidwesten van het plangebied).

Mitigerende maatregelen

De volgende maatregel dient genomen te worden om bescherming van kamsalamander te waarborgen:

- Aanleg en beheer van amfibieënschermen langs en twee amfibieëntunnels onder de toegangsweg. De aanleg van deze voorzieningen dient uitgevoerd te worden door en volgens de voorschriften van een gespecialiseerd bedrijf. Ook het onderhoud van de tunnels dient volgens voorschriften van het betreffende bedrijf plaats te vinden, zodat deze goed kunnen functioneren.

De definitieve vorm van de mitigerende maatregel(en) ten aanzien van kamsalamander zal blijken na de uitkomst van de lopende bezwaarprocedure. Tot dat moment wordt in het voorliggende ecologisch werkprotocol vastgehouden aan de maatregel zoals beschreven in de natuurtoets en waar naar verwezen wordt in het besluit van Dienst Regelingen. Een eventuele aanpassing wordt in een later stadium als toevoeging of correctie op dit ecologisch werkprotocol uitgegeven.

Consequenties Flora- en faunawet

Door het uitvoeren van bovenstaande maatregel wordt voorkomen dat er verbodsbepalingen genoemd in artikel 9 van de Flora- en faunawet overtreden worden. Zodoende wordt door het uitvoeren van bovenstaande maatregelen voldaan aan het besluit van Dienst Regelingen.

3 CONCLUSIE

Door het treffen van de in dit ecologisch werkprotocol omschreven mitigerende maatregelen wordt voorkomen dat verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet worden overtreden. In dit hoofdstuk worden de mitigerende maatregelen samengevat.

Tabel 1 bevat een overzicht van alle maatregelen die gebonden zijn aan een bepaalde periode.

Tabel 1. Overzicht van te treffen mitigerende maatregelen, gebonden aan bepaalde perioden. In grijs is weergegeven in welke periode de voorschriften in acht genomen dienen te worden. Voor maatregelen met een deadline voor afronding is deze als datum weergegeven in de tabel.

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Inrichting omleidingskanalen als winterverblijf gereed (vleermuis)										1 okt		
Beschikbaarheid functioneel winterverblijf gegarandeerd (vleermuis)												
Geen verstoring in bufferzone om de schuur met uilenkast (kerkuil)												
Geen verstorende werkzaamheden op broedvogels												
Ingreeplocatie ongeschikt maken gereed (broedvogels alternatief)			1 mrt									

Naast de maatregelen uit tabel 1 gelden enkele maatregelen waar geen bepaalde periode aan verbonden is. Dit zijn maatregelen die voor aanvang dan wel na afronding van de werkzaamheden dienen plaats te vinden, of maatregelen die gedurende de gehele werkperiode gelden, namelijk:

Voor aanvang van de werkzaamheden:

- Plaatsing van minimaal één nieuwe uilenkast voor kerkuil.

Gedurende de werkzaamheden:

- Geen werkzaamheden in de nachtelijke uren.

Uiterlijk voor oplevering van het project:

- Voorkomen van verstoring in de ruimte(n) met kerkuilkasten door publiek.
- Aanleg en beheer van amfibieënschermen en twee amfibieëntunnels.